

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utczá 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utczá 1080. sz.</p>
---	---	---

Válasz a Nyílt levélre.

Radácsi György sárospataki hittanárnak.

T. barátom! Mintha a hét főbűnök egyikének elkövetésével terheltem volna meg árva lelkemet; mintha vakmerő felségsértést követtem volna el a becsület és igazság eszméinek legmagasabb tekintélye ellen; vagy ocsmány pártütés emésztő méregpiluláit hintettem volna el hálátlan kezekkel, áruló szándékkal azon egyház kebelében, amelynek édes anyai meleg ölelése fejében mindenkor a hála és büszkeség igaz érzetével akartam adózni: épen úgy, épen oly elkeseredett szenvedélyességgel, midőn lehető és megmenegedett eszköznek sietős felhasználásával zúditjátok szégyén fejemre a fenyegetésnek, a kárhóztató ítéletnek, a hálátlanságnak végtelen özönét, bódító zivatarát. És mindezt miért?! Egyszerűen csak azért, mert a tiszáninneri egyházkerületnek a főrendiházi kérdésben legutóbb hozott határozata alkalmából e lapokban nekem is volt bátorságom elmondani egyházi viszonyaink szemléléséből merített némely gondolataimat s egyuttal állást foglalni azon lényegileg, különböző „alkalmi gondolatok“-kal szemben, amelyeket ugyanazon határozatra vonatkozólag már előbb a „Sárospataki Lapok“-ban, amint most utólag mondod, te bocsátottál közre.

Ugy tetszik nekem, hogy hozzátok csakugyan nem férhet az átváltozásnak még csak gyanuja sem, amelylyel engemet illetsz, csodálkozásodat fejezve ki afelett, hogy én is feltámadtam ellenetek. Valóban, ti még mindig a régiek vagytok! Igen! a régiek — az ellenkező vagy eltérő nézetek iránt való türelmetlenségben, az indokolatlan és ideges érzékenykedésben s a tárgyilagosságnak mindezekből származó sajnálatos nélkülözésében. Pedig én azt gondolom, hogy a jónak, az igaznak, a bölcseségnek eszméi az emberiség közös tulajdonát képezik; közös munka eredményei, vállalt törekvés célpontjai azok s habár a megismerés küzdelmes utjából az egyik erejéhez mérten egész sziklákat, a másik pedig csak egyetlen kavicsot gördít is félre a haladás érdekében: azért mindenik egyenlő tiszteletet és elismerést érdemel. Az emberi szellem köztársaságában mindenkinek egyenlő joga van. Senki sem mondhatja, hogy én vagyok e szellem kincseinek egyedüli letéteményese. A ki az igazságot komolyan akarja és szereti, az nem érezhet magában hajlamot arra, hogy annak fakadóban lévő forrására tegye tenyerét, megtagadván a véleményesza-

badság jogosultságát; hacsak e forrást nem kizárólag önmagában, saját önteltségében véli feltalálhatónak. Valóban, a türelmetlenségnek alig lehet más lélektani indoka, mint az, hogy vagy öntudatosan kerüli a világosságot, vagy épen nem is érzi annak szükségét.

Ne vedd rossz néven, hogy ily következtetésre kell jutnom, ha gondolkozom ama sajnós jelenség okai felől. Lehet, hogy tévedek, lehet, hogy te más és elfogadhatóbb megfigyelését tudnád nyújtani e lélektani problémának. Azt azonban már kétségbe kell vonnom, hogy a bizonyítás minden eszközének és módszereinek felhasználásával is, képes lehetnél engemet vagy bárki mást meggyőzni arról, hogy a türelmetlenség a nézetek tisztázására, az igazság kiderítésére alkalmas és célravezető s ennél fogva jogosult írói tulajdonság.

Nemde, ezt magad is elismered? S épen azért kitérve a bizonyítás kötelessége elől, a védekezés könnyebb módjának választásával, azt fogod mondani, hogy alaptalanul vádollar. Én pedig ezzel szemben, eltekintve attól, hogy közönségesen ismert tények bizonyításra nem is szorulnának, csak a legutóbb történt dolgokra hivatkozom. Hiszen tudva van előtted, hogy a „Sárospataki Lapok“ szerkesztősége, amelyhez te is tartozol, a tisztességes és becsületes törekvésű emberek ellen csapott, eddig még ismeretlen orgiáról, a protestáns egyéni meggyőződés és szabadszólás jogának lehurrogásáról, kigunyolásáról, igen kínos megütkezésről stb. folytat méregkeserű beszédeket, csupán azért, mert a sajtó-szentpéteri többséget s illetőleg ennek határozatát, s így — mondhatom — magát az egyházkerületet, akkor, amidőn ti mindezeket a jogfeladás súlyos vádjával támadtátok meg s a közönség körében az egyházkerület iránt való bizalmatlanságnak és kedvetlenségnek ily módon, habár akaratlanul is, tápot nyújtani jónak láttátok — mi és többek közt én is, nem mondom: megvédelmezni, mert arra nem is szorultak, hanem legjobb meggyőződésünk szerint igazolni megkísértettük. Tehát nektek meg volt engedve a kedvezőtlen vélemény nyilvánítása az egyházkerület kérdéses határozatáról; de nekünk még helyeslésünkkel sem szabad ahoz járulni, hacsak a lehurrogás vádjának, a gyanúsítás minden kigondolható fogásainak magunkat kitenni nem akarjuk... Bizony, csak rossz tanácsadó az a türelmetlenség!

Amint aztán ekkép a szerkesztőségtől, a legfenyegetőbb alakban, megkaptuk a nyilvános hadüzenetet: jött az ellenség, kipróbált derék hadával, — megjelent hozzám intézett

nyílt leveled. És nézzük, ugyan mi képezi levélbe öntött vezércikkednek alapgondolatát, amely, miként ama nevezetes „vörös fonál“ húzódik azon végtől-végig keresztül; melyek azon alapkérdések, amelyeknek fejtegetésébe bocsátkozol? Teljességgel nem azok első sorban, amelyekről cikkekben nézeteimet alkalomszerűleg elmondottam. Óh, azok alárendelt jelentőségűek előtted. Nem az a főkérdés a te szemeidben, hogy mit irtam, hanem, hogy ki az, aki irta? Ki vagyok én? mi a nevem? honnan van származásom? hol nevelkedtem? mikép szereztem diplomámat? hol tartózkodom jelenleg? Kinek mivel tartozom? minő politikai nézeteim vannak és melyik országos párt jelöltjére adtam szavazatomat. S mindezen kérdésekre, itt-ott hamis világitásba helyezve egyéniségemet, nagy részben meg is adod a célra-vezető feleleteket, s aztán a háttérbe szorított tárgyszerű érvelés némi megkísértésével mindezeket kiegészítve, vég-eredmény gyanánt kimondod, hogy nincsen igazságom. Valóban, ha kivennők terjedelmes cikkedből a subjectiv, tehát oda nem tartozó elemeket, ha ugyan ki lehetne válogatni: csodálatos módon összezsugorodnék s nem sokkal maradna több benne annál, amit Deák Ferencz és Orbán József mondtak, akikhez pedig magam is nagyon közel állok. — Hát ugyan micsoda elvi összefüggés is volna az én személyes viszonyaim és a sajtó-szentpéteri határozat, vagy általában a fennforgó egyházpolitikai vitakérdések között?! . . . Ismétlem, — bizony csak rossz tanácsadó a türelmetlenség, mert alkalmas arra, hogy a figyelmet a főkérdésektől elterelje s keserítő személyeskedésekre vezessen!

Levelednek személyemet érintő oldalával nincs szándékom e helyen foglalkozni, — legfőleg csak annyiban, amennyiben azt némely állításaidnak helyreállítása szükségessé teszi.

Ami aztán a dolog érdemét illeti, — azon szerencsés körülmény, miszerint a fennforgó kérdéseket illető nézeteimet nemcsak legutóbb, de már előbb épen a „Sár.-Lap.“-ban is több ízben volt alkalmam kifejezni: fölment engem azon kötelesség alól, hogy ugyanazon nézeteknek ezuttal is bővebb fejtegetésébe bocsátkozom. Szorítkozni fogok tehát pusztán nyílt leveled némely ellenvetéseidre, amelyeket nem hallgathatok azért el, mert azok a kérdés lényegét is érintik, anélkül, hogy általam meggyőzőknek volnának tekinthetők. De válaszra késztet azon kedvező körülmény is, amit készséggel ismerek el, hogy nyílt leveled, eltekintve kiemelt személyes jellegétől, hangjában, módorában szokatlanul szelidebb és barátságosabb, mint aminőre — megvallom — számítottam. Ugy hogy, ha a szívek és vesék vizsgálására vállalkozni hivatva érezném magamat, kétségkívül én is kérdeztem volna magamtól cikked olvasása után valamit, azt kérdeztem volna: ugyan mi varázsolhattott elő, olyan egyszerre, háborgó tengerből „lágyan zsongó habot“?

De így nem kérdezek semmit, hanem megköszönöm neked azt, ami rám tartozik.

A dologra térve, nyílt leveled olvasása után sincs okom eltitkolni azon örömet és megnyugvást, amelyet a sajtó-szentpéteri határozatból már tettem és amely téged keserű panaszra indított. Örültem és örülök, mert meggyőződésem szerint e határozat egy kellemetlen és tehetetlenségre kárhóztató lidércnyomástól mentette meg a kerületet. Nincs talán egyetlen protestáns ember sem e hazában,

akit a főrendi házról szóló törvény, szoros egyházi szempontból tekintve, teljes mértékben kielégíthetett volna; már csak azért sem, mert a kérdés megoldásánál egyházi alkotmány szervezetünket kellő figyelemben nem részesítette. Hogy kit érhet a kárhóztatás vádja azért, ami kívánalmankból teljesülés nélkül maradt, az államkormány és törvényhozás szűkkeblűségét, vagy a mi erélytelenségünket-e, vagy talán a viszonyok leküzdhetetlen hatalmát: azt nehéz volna megfejteni. Tény az, hogy ha nem nyertük is meg mindazt, ami igazság szerint megilletett volna, de nyertünk mégis valamit, és nem vesztettünk jogainkból egy parányit sem. És épen ennek tudata, nem pedig pusztán az egyoldalú állampolgári hűség s alkormány szerű engedelmesség volt az, ami jobbjaink legnagyobb részének s — mondhatni — a két protestáns egyház nagy többségének, kedvezőbb idők és alkalmak bekövetkeztéig, a törvény rendelkezéseiben való bölcs megnyugvást tanácsolta. De nem kevésbé tanácsolta e megnyugvást már csak azon körülmény is, mert ez idő-szerint okosabbat tenni az egyház érdekében nem is lehetett. Egyedül a tiszáninneri egyházkerületnek voltak e tekintetben aggodalmi, amelyek arra indították, hogy egy rendkívüli zsinat összehívása s addig is a főrendiházi jog igénybevételének függőbentartása iránt a conventhez felterjesztést intézzen. A convent e felterjesztésre kimondotta, hogy a kerületnek abban kifejezett álláspontját nem tartja az egyetemes egyház érdekében állónak; zsinat összehívására pedig, a törvényes feltételek hiányában, nincsen jogositva. Eddig az egyházkerület eljárása teljesen indokolható, eltekintve attól, hogy saját főnökeire nézve a főrendi jog gyakorolhatásának függőben tartását elrendelvé, ez által némileg már eddig is átlépte vala hatáskörét. Hogy azonban a közbejött változással szemben s a több oldalról nyilvánult aggodalom és bizonytalanság közepette a zsinatra apellált: ez ellen elvi szempontból csakugyan nem lehet semmi nyomósabb okot felhozni. — Egészen más kérdés az, hogy lett volna-e vajjon a zsinat e célból való összehívásának valami oly gyakorlati eredménye egyházunkra nézve, amely csak legkevésbé is arányban állana az összehívás mindennemű nehézségeivel. Én azt hiszem, hogy semmi esetre sem. Mert hiszen mit lehetett és lehetne ma is várni egy zsinattól? Semmit egyebet, mint azon álláspont érvényre jutását a zsinaton, amely érvényesült már eddig zsinat nélkül a kerületeken s mondhatni az egész egyházban, t. i. a törvény intézkedésében való bölcs megnyugvást s a további jogigények fenntartását. Mert hiszen a zsinat többsége is az egyház többségéből került volna ki s így a tiszáninneri kerület a zsinaton is épen úgy elszigetelve maradt volna merev conservatív álláspontjával, mint a zsinaton kívül. De tegyük fel azt, amit én lehetetlennek tartok; tegyük fel, hogy a zsinat állást foglalna az állammal szemben s visszautasítaná a törvény által nyújtott főrendi jogot. Ugyan mondjátok meg, hogy mire vezetne ez? Czélszerű, kívánatos volna — egyházunk érdekében, minden komolyabb ok nélkül, egy culturharcz-féle mulatságot provokálni? Én azt hiszem, hogy ilyesmi a legkönnyelműbb kockáztatása volna egyházunk legföltettebb érdekeinek.

Mindezeknek komoly megfontolásából merittem arról való meggyőződésemet, hogy a convent hivatása magaslátán állott akkor, amidőn határozatilag kimondotta, hogy a

tiszáninneri egyházkerület álláspontját nem tartja az egyetemes egyház érdekével összeegyeztethetőnek.

És itt eljutottam azon nevezetes ponthoz, ahol utaink, úgy látszik, teljesen elválnak egymástól. Nekem az a meggyőződésem, hogy a tiszáninneri egyházkerület, akkor, amidőn annak sárospataki közgyűlésében a többség kimondotta azt, hogy ismeretes álláspontját a convent érintett határozatával szemben is fenntartja, csakugyan elvesztette a törvényesség talaját lábai alól. Elvesztette az által, mert egy országos törvénynyel szemben ellenállást kísérelt meg; annak érvényét, hatályát a maga körében felfüggesztette. Vagy talán te ezt megengedhetőnek tartod? Igen! hisz a leghatározottabb hangsúlyozással nevezed a tiszáninneri kerületnek éppen ezen ellenzékiességét alkotmányhüség és törvénytiszteletnek. Nincs okom kétkedni e meggyőződésed őszinteségében, hazafiatlansággal sem vádolhatlak, csak azt mondom, hogy a dolog egyoldalú megítélése miatt felette nagy tévedésben vagy. Te a zsinatra hivatkozol. De hiszen a zsinatnak sincs egy alkotmányos törvénynyel szemben ellenállási joga. Mire alapítod hát felfogásodat? Ugy látom okoskodásod menetéből, hogy a kérdéses állami törvény érvényét vonod kétségbe, s ezért tartod megengedhetőnek azzal szemben az ellenszegülést. Indokolod pedig a törvény érvénytelenségét, amint látszik, azzal, hogy a kormány alkotmány sértő ténye vegyül bele a törvény megalkotásába, hogy a zsinati törvények ignorálva vannak stb. — Mind e lehetséges, de azért a törvény törvény marad és elismerést követel. A ki e követelés elől kitér vagy megszabad, az mégis csak lelépett a törvényesség teréről, akármit beszéltek is ti a törvénytisztelet ama sajátos felfogásáról.

De tovább megyek! A tiszáninneri egyházkerület sárospataki többségének álláspontja saját egyházi törvényeinkkel is összeütközésben áll. Mert eltekintve attól, hogy ez álláspont fenntartása által, a kerület saját egyházi felsőbbségével, a conventtel is összeütközésbe jött, holott a convent, bármennyire állítod is az ellenkezőt, e kérdésben hozott határozatával, törvény által megszabott hatáskörének átlépése miatt nem vádolható: eltekintve — mondom — ez oldalától a dolog állásának, amire különben még vissza fogok térni, — nem tartotta szoros figyelemben a kerületi többség zsinati törvényeink intézkedéseit akkor, amidőn kötelező határozat hozatalába, rendelkezésbe bocsátkozott egy oly kérdésre nézve, amely az egyetemes egyház közös ügye lévén, egyes kerületek rendelkezési jogkörét kétségtelenül meghaladja.

E ferde helyzetbe jutott pedig a tiszáninneri egyházkerület akkor, amidőn főnökeinek főrendi jogát határozatilag felfüggesztette. És így e lépése által, amidőn azt a convent után sem tartotta helytelennek és visszavonandónak, kilépett nemcsak az országos törvény, hanem saját egyházi törvényeink kötelekéből is. Így ítélte az egyházkerület magatartása felől maga a convent is, amidőn világosan kimondotta kérdéses határozatában, hogy „különben is az egyházkerület utóbbi határozatával főnökeket a megjelenéstől (t. i. a főrendiházban) jogosan el sem tilthatja.“ Az egyházkerület többsége a tilalomnál maradt továbbra is és így eljárását a jogtalanság és törvénytelenesség színéből semmiféle okoskodás ki nem vetköztetheti. Azt mondod talán erre, hogy éppen ezért kel-

lett volna zsinatot hívni össze, mert a kérdés az egyetemes egyház kérdése volt. Hogy azonban a zsinatot a többi egyházkerületek csatlakozásának hiánya, de másrészt előrelátható gyakorlati eredménytelensége miatt is mikép nem lehetett s nem is volt szükséges összehívni, arról már szövegünk. Már pedig zsinat együttnevléte esetén a conventnek törvény szerint is joga volt nemcsak véleményt mondani az egyházkerület álláspontja felől, de ideiglenesen rendelkezni is. Minthogy tehát a convent saját jogkörében járva el, találkozott a tiszáninneri kerület többségének ellenszegülésével, ez ellenszegülés ténye már magában megállapítja a törvénytelenység jellegét.

Te mindezeket nem akarod megérteni; sőt azt állítod, hogy a convent tér le a törvény útjáról (s vele én is), mert „megalkudott a viszonyokkal, s mintegy elismerte, hogy a kormánynak joga van a mi hivatalnokainknak jogokat osztogatni, tehát pl. püspökeink és főgondnokaink hatáskörét tágítani, vagyis a 9. §. ellenére az egyházi törvényeket módosítani.“ Ez merő tévedés és fogalomzavar! Hogy a kormánynak, vagy helyesebben, az államnak ne volna joga egyházunknak vagy hivatalnokainak jogokat osztogatni: ez képtelen s azonkívül veszedelmes állítás is. Nincs példa rá a magyar prot. egyház történetében, hogy az egyház jogkörének bővítése valaha sérelmesnek és visszautasítandónak találtatott volna. Eddig még mindig azért küzdött a prot. egyház, hogy jogállását az államban minél szilárdabbá, befolyását jelentékenyebbé tegye s a közjogok terén is lehetőleg párhuzamos állást vívjon ki magának a többi felekezettel szemben. Most pedig? nektek nem kellene jogok többé; ti talán még arról is készek volnátok (nem opportunitás és megalkuvás, hanem ascetái hüségből a multak iránt) lemondani, amivel birunk, ami talán az ő puritanismussal szemben illetlen luxus és világi hivalkodás színében tűnik fel a kegyeskedés tengerében elmerült szemeitek előtt... Oh mily nagyszerű is a jognélküliség nyomorteljes martyromsága! oh mily fel-emelő is, az elnyomtatás kínjai között élvezni az igazság nevében való megdicsőülés kéjes érzetét!...

Dr. Bacsoni Lajos.

(Vége köv.)

Konventi képviselők választásának kérdése.*)

A tiszántúli ev. ref. egyházkerületben a folyó évi augusztusi közgyűlésen következő indítvány adatott be a konventi tagok választására vonatkozólag:

Mondja ki s határozza el a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés, hogy az 1882. novemberi 341. számú egyházkerületi végzés megváltoztatásával, a konventi képviselőket nem az

*) Megkezdjük e fontos kérdés megvitatását ezen indítvány közlésével. És mivel mi ezt oly folyó kérdésnek tekintjük, melyet minél behatóbban és alaposan meg kell vitatni egyházalkotmányunk tekintetéből: lapunk mindkét nézet és felfogár előtt nyitva áll. És hogy olvasóinkat e fontos tárgyra nézve teljesen tájékoztassuk, miután némelyek jónak látták e tárgy vitatását más politikai lapokba venni át: a Debreczen és Debreczeni Ellenőrben megjelent cikkeket is közölni fogjuk, — és a már eddig hozzánk e kérdésben beküldött több érdekes cikket is.

egyházak presbyteriumai, hanem mint eddig az egyházkerületi közgyűlés által kívánja megválasztani.

Igaz, hogy az egyházi törvény — az egyházkerületi közgyűlés jog- és hatáskörét körvonalozó — 53. §-ának f) pontja így szól: az egyházkerületi közgyűlés a püspök, főgondnok, konventi tagok stb. választására nézve intézkedik; levéltárnokot, pénztárnokot stb. választ. — Se pont önmagában tekintve arra látszik utalni, hogy a konventi tagoknak nem az egyházkerületi közgyűlés által kell választatni: de hogy a zsinati törvény a konventi tagokat nem az egyházak presbyteriumai által kívánja választani, ennek bizonyosságul bátorodunk felemlíteni:

1) A zsinati törvény a konventi tagok választása felől az 56. §-ban intézkedik így szólván: a konvent tagjai az egyházkerületek által 3 évre történő választás alapján stb. A konventi intézménynek a történet folyamán létrejött kifejlése óta, egy százados gyakorlat volt már a zsinat előtt s e gyakorlat mindig az egyházkerületi közgyűlés általi választás volt, s e köztudomásu gyakorlatot a mint találta, úgy kívánta hagyni kétségen kívül a zsinat, mert ellenkező esetben bizonyosan világos kifejezést adott volna akaratának. — Annyival inkább, mert:

2) A 28. §. 11-ik pontjában általánosságban mondatik ugyan: „a presbyterium szavaz a felsőbb egyház képviselői testületek és hatóságok mindazon tagjaira s képviselőire, kiknek választása az egyházközségek jogai közé tartozik; (mely kifejezésből tehát már világosan következtethető, hogy vannak a felsőbb egyházi hatóságoknak olyan tagjai is, a kik nem a presbyteriumok által választatnak), az egyházmegyei és egyházkerületi tisztviselőkről, a püspök, főgondnok, esperes, egyházmegyei gondnok, tanácsbírák, jegyzőkről szóló §-ok azonban mindenütt világosan kimondják, hogy a presbyteriumok által választatnak. — Ha ugyan ily módon kívánta volna a zsinat a konventi tagokat is választani, bizonyára nem mulasztotta volna el — kivált az eddigi ellenkező gyakorlattal szemben — világosan kimondani akaratát.

3) Általános gyakorlat, — mire nézve a zsinat sem látta szükségesnek specialis törvényt alkotni — hogy az egyházmegyei közgyűlésekre az egyházak képviselői — a presbyterium, — az egyházkerületi közgyűlésekre pedig az egyházmegyei képviselői az egyházmegyei közgyűlés által választatnak; annak analogiájára már, s a fokozatos következetesség értelmében az egyházkerületi közgyűlés által kell választatniok.

4) A fenthivatolt s általunk megváltoztatni indítványozott egyházkerületi végzés hozatala alkalmával, illetékes zsinati képviselők: Fejes István, Tóth Sámuel zsinati jegyző, őszintén tanúságot tettek arról s tesznek minden kétségen kívül a többi zsinati képviselők is, hogy az egész zsinat s az előkészítő konventeken senkinek sem volt eszméjében a konventi tagoknak az egyházak általi választása, — s a félreértésre alkalmat adó „f” pont szövegének csak is valószínűleg a rangsorozatra való tekintetből egy végzetes közbeszólás s elnézés folytán nyerte mostani alakját.

5) Teljes joggal vetheti azonban bárki is indítványunk

ellenébe, hogy a törvény magyarázatára csak maga a törvényt alkotó zsinat lehet illetékes. — Ezen teljesen méltányolt aggály eloszlatására bátorodunk a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés előtt felemlíteni, hogy maga a zsinat 1882. szeptember 17-én tartott utolsó ülésének 308. számú végzésében, a kérdéses pont alkalmazása felőli intézkedésben, gyakorlatilag a mi indítványunknak megfelelő magyarázatot adott. Ugyanis midőn a hivatolt végzésben felhívta a zsinat az egyházkerületeket a konventi képviselők megválasztására, az egyházi törvény 56. §-a értelmében, és egyzersmind felkérte a zsinat világi elnökét akként intézkedni, hogy a konvent még azon év őszén összeüljön: ez által hallgatólagosan kijelentette, hogy csakis az egyházkerületi gyűlések választhatják meg azokat, mert ha az egyes egyházközségek presbyteriumai lettek volna a választásra jogosítottak és felhivandók, akkor annak ily rövid idő alatti megalakulásáról szólni szinte lehetetlenség lett volna; de meg a zsinathoz már be is volt jelentve, hogy egy egyházkerület, t. i. az erdélyi megválasztotta konventi képviselőit és pedig az egyházkerületi gyűlés által, melyre van célzás a hivatolt végzés azon kifejezésében: „ha még nem tették volna, az egyházkerületek választásuk meg a konventi képviselőket;” tehát ha nem intentiója szerint történt volna ott a tagok választása: bizonyosan utasításul adja az erdélyi egyházkerületnek is, hogy a konventi tagokat ne közgyűlésileg, hanem a presbyteriumok által választassa meg.

Azt hisszük főtiszt. egyházkerületi közgyűlés! hogy az eddig felhozottak is eléggé mutatják az indítványnak jogos, törvényszerű voltát. Csak röviden s mellékesen rámutatva azért a presbyteriumok általi választás gyakorlatiatlan nehézkes voltára, a midőn az ily választások teljes eredményre jutásáig évekig elhúzódhatnának a szavazások; utalva arra, hogy az egyház egyetemére nézve is teljesen megnyugtató lehet a konventi tagoknak az egyházkerületi gyűlések által választása, több alkalmuk lehetvén az azokat alkotó elemeknek meggyőződést szerezni, hogy kik méltók valójában a konventi tagságra, mint a távoleső gyülekezetek tagjainak; s hivatkozva végül azon szintén nem tagadható körülményre, hogy az egyházkerületi közgyűlés szavazattal bíró tagjai úgy jobbára a presbyteriumok által választatnak, s így a presbyteriumok közvetve csakugyan választói a konventi tagoknak: teljes bizalommal s tisztelettel kérjük indítványunknak elfogadását, s annak már a konventi tagok legközelebbi megválasztásakor alkalmazásba vételét. Mély tisztelettel vagyunk Debreczen, 1885. augusztus 25. A főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek alázatos szolgálói: Fráter Imre egyházmegyei gondnok, Horthy István egyházmegyei gondnok, Szeremlei József esperes, gr. Degenfeld József egyházmegyei gondnok, Ujfalussy Sándor, Dávidházy János esperes, László János képviselő, Miklovicz Bálint, Soltész László, Segesvári József esperes, Balogh Ferencz tanácsbíró.

A bevett gyakorlat és ügyrendi szabályzat értelmében, az indítvány jegyzőkönyvbe vétetik és a következő egyházkerületi gyűlésre tárgyalásra kitüzetik.

„Világegyház“, „Világvallás“ és még valami.

Folyó évi okt. 22-kén Schlauch püspök az elnöksége alatti „Sz.-László társulat“ közgyűlését ismét „nagyszabásu“ beszéddel nyitotta meg. A tavalyi dictio plane oly „nagyszabásu“ volt, hogy az országgyűlés is ekhözött tőle, s mint hire járt, a szónok majdnem kegyvesztetté lőn miatta. Ennélfogva az idej, nem is volt oly nagyra szabva. Most nem polemizált az excellentiás ur, nem próbálgatta legyűrni az államot, hanem egyszerűen társulata céljairól szólott, mely czélok közt első helyen áll: a „világegyház“ közszükségeinek fedezéséhez való járulás (1500 frankot el is küldtek a szegény pápa segélyezésére). Mindez ránk nem tartozik. Nekem főleg az tűnt fel a beszédben, hogy a kath. egyház és vallás „világegyháznak“ és „világvallásnak“ van nevezgetve. Ez az elnevezés pedig nem felel meg a valóságnak. Mert:

1) A statisztika adatai azt tanítják, hogy Róma egyháza, távol van attól, hogy a „világegyház“-nak volna nevezhető. 1425 millióra teszik az emberi nemzetség létszámát. Ebből 391 millió a keresztyének száma; ebből ismét 190.315,000 róm. kath.; 115,218,000 protestáns; 77.958,000 gör. kath.; 4.589,000 örmény, kopt és abesszinai; a többi némely apróbb szektákra esik. E szerint a keresztyén népeknek, még csak felét sem számíthatja Róma, hívei közé. Az a körülmény pedig, hogy 1517. óta, a protestánsok száma 115 milliónál többre szaporodott, arra a következtetésre jogosít, hogy a protestánsok létszáma nemsokára eléri s aztán túlhaladja a róm. kath. egyház híveinek létszámát.

2) De más tekintetből, az uralkodás szempontjából sem helyes a „világegyház“ elnevezés, Róma ugyanis rémitó vesztességben van. Elmondhatják pápai és papjai, hogy „Fuimus Troes.“ Micsoda a pápaság ma, a középkorhoz képest? Csak árnyéka annak. Elvesztette a pápaság Olaszországot, el Franciaországot, leveretett Németországban. Eleget dicsekesznek a róm. kath. közlönyök Amerikával s egyházuk ottani gyarapodásával; de, mint hiteles kutfőből tudom, ez a kath. népek bevándorlása által előidézett jelenség s korántsem a hittérítés eredménye, mely utóbbi tekintetben, a protestánsok több sikert mutatnak fel mindenütt. A pápaság hanyatlása a kor követelménye, a népek szabadság és alkotmány utáni óhajtozásának az eredménye. A legkatholikusabb uralkodók és államok is egészen más viszonyban állanak ma a csalhatatlan pápával, mint ezelőtt. A hol tehát a hatalom minden tekintetben hanyatlóban van, ott kár beszélni világegyházzal.

3) Gondolható az is, hogy ez a kifejezés azt involválja, miként egyedül a kath. egyház őrzi meg és tartja fenn a keresztyénséget, mint „egyedül idvezítő“ vallás és egyház. Ennek a dogmatikus feltevésnek is ellene kell mondanunk; mert a protestantismus az, mely nem rejti véka alá az evangélium világosságát, hanem egyedül az Isten igéjét tette a hit és cselekedet zsinórmértékévé; hagyományok, legendák, ourdesi kápolnák, képtelen csudák és külsőségek mellőzésével inkább megőrizzük mi a tiszta krisztusi tant és hitet, mint a római egyház urimos és thummimos, infulás és biboros papjai. Amint a „világegyház“ írói és hittudósai vélekednek: a keresztyénség egyedül az ő híveiből áll. A többi

csak eretnek, vagy nem is létezik, az az „non ens“. Az ily felfogása a tényeknek legalább is: „non-sens“.

Ezek így levén, ha „világvallás“ vagy „világegyház“-ról lehet szó, ez csak a tiszta, egyszerű emberi találmányokkal el nem ferditett keresztyénség lehet. Ez fog ezredévek múlva megvilágosítani minden lelket; ez fog elterjedni a földön, ez lesz a „világegyház“, a „világvallás.“ De ez nem a kath. egyház monopoliuma, mert ettől az ő exclusiv természetete s uralkodó hajlama, sajtóságosan kifejlődött jellege miatt sokkal távolabb van, mint gondolná. Az emberiségnek valamikor keresztyénné kell lenni. Tertullian szerint: „Anima naturaliter Christiana.“ Ez a keresztyénség nem római kath. keresztyénség lesz. Szóval a „világegyház“ kifejezés a róm. kath. egyházra nem alkalmazható s a ki ezt teszi, bár nagyot látszik is mondani: voltaképen csak üres frázist hangoztat.

Azt azonban nem lehet tagadni, hogy legalább nálunk, az állítólagos „világegyház“ vezérei csakugyan elmondhatják, hogy hazánkban nekik áll most a világ. Dominálják a helyzetet. Ott vannak minden mozgalom és közintézet élén.

Befolyásuk, sőt népszerűségök is egyre növekszik. Pedig ha megtekintjük, hogy dús jövedelmükből mit adnak valódi közczélokra: úgy találjuk, hogy ez bizony nagyon kevés százaléka azon százezreknek, melyekkel a főpapokat ellátja a hallatlan dús papi vagyon. Mindezt korántsem az irigység mondatja velem. Az ő ügyességük, hogy magukat mindenütt érvényesítik s az ő szerencsájük, hogy a jelenlegi pénz- és rangimádó korban, oly nagy a befolyásuk, hogy nekik áll a világ. Ennél nagyobb baj reánk nézve az, hogy alig észrevehetőleg, de szakadatlanul terjed a róm. catholicizmus hatása. Ma már a halottak napját a prot. lakosság nagy része is megtartja. Sz.-István nap, mint nemzeti ünnep csaknem behozatott. Sokat hallani az Urnapja pártolása felől is, mivel és műveletlen körökben. Vegyük ehhez, hogy a mai clérus már egészen jezsuita nevelésben részesült. Ezek Perrone tanítványai, a ki nem szégyelte leírni, hogy a protestantismus olyan, mint a dögvész stb. Hát az apácák iskolái folyvást tért foglalva, mily mérvben vesztegetik meg a prot. szellemet?! Mindezen jelenségek, a legnagyobb buzgalomra, egyháziasságra, theologiai és egyéb ösmeretek megszerzésére, éber örködésre, hitbuzgalomra serkentsenek mindnyájunkat.

— s.

A nantesi edictum visszavonása.

A „legkeresztyénebb király, az egyház elsőszülött fia“, a francia XIV. Lajos, 1685. október 16-án, (vagy, a meny nyiben ez nem egészen biztos, 17-én irta alá Fontainebleauban a „visszavonhatatlan“ nantesi edictum visszavonását, a mely edictum által az ő nagyatyja, IV. Henrik, 1598-ban, országa református egyházának, ha nem is teljes vallásszabadságot, de azon időkben a békés fejlődésre nézve páratlanul álló jogalapot teremtett. E visszavonási edictum október 18-án tétetvén közzé Párisban, a parlamenti commissió által 22-én registráltatott be s ezzel jogi érvényességre jutott. Az egyházi méltóságok követelték azt, az államiak beleegyeztek. A tervezetet a fanatikus kancellár,

Le Tellier szerkesztette s Louvois miniszterrel ő volt mindazon intézkedéseknek, az apró bántalmazásoktól elkezdve a hirhedt dragonádokig (a protestánsoknak dragonyosok általi kényszeráttérítése a róm. kath. egyházba) főszerzőoka, melyek által 1670. óta a protestántismust meg akarták semmisíteni s ugyanő hitette el a Maintenon asszony közvetítése által lassankint egészen a jézsuiták befolyása alá jutott királylyal azt, hogy, miután református alattvalóinak jobb és nagyobb része elfogadta a róm. katolikus vallást, a türelmi rendelet fölöslegessé vált. A mint a király rá nyomta pecsétjét a visszavonási okmányra, azt hitte, hogy most már, mint Simeon, békében eltávozhatik s néhány nappal azután azon meggyőződéssel halt meg, hogy hazájának a legnagyobb szolgálatot tette. E meggyőződését osztotta vele a francziák igen nagy többsége. Korlátlan dicsérrettel halmozták el „e nagy, e fönséges tényt“, mely által „a dicsőséges“ uralkodó, „Francziaország örök dicsőségére megszüntette az eretnekség skandalumát.“ Oly férfiak, mint Bossuet, Massillon és Arnaud egyek voltak magasztalásában; a róm. katolikus nép, mely élénk részt vett az üldözésben, örömmünnepeket ült. Különösen Rómában volt nagy az öröm; XI. Inceze pápa, bár a gallikán artikus miatt viszályban állott a királylyal, egy brevében biztosította őt, hogy a katolikus egyház annálisaiban soha egy ily nagy tényt elfelejteni nem fog és sohasem fog megszűnni neve magasztalásával.

Azóta két évszázad folyt le és ama végzetes lépés hatásait mindenki látja. A történelem bizonyítja, hogy mily sebet ütött az Francziaországon. Polgárai közül sok ezereken kivándorolván, egy nagy, szellemi és közgazdasági töke veszett el reá nézve; a protestáns műveltség és erkölcs kovácsa teljesen kivétt a nép életéből s helyette a jesuitismus uralma megérlelte a radikál szellem kifejlődését, mely a Bourbonok monarchiájával való forradalomban az egész régi Francziaországot összekuszálta s az egyházat a legkevésbé kímélte. Gusztáv Adolfnak az evangélikus hittől elpártolt leánya, Christine királynő, belátásával okvetetlenül felülmulta elvakult környezetét, midőn a római, 1686. év május havában tartott diadalünnep után, így irt: „kéri Istent, hogy az egyháznak e hamis triumphusa valaha keserű könyeket ne teremjen.“ Mindazon brutális erőszakoskodási tények, melyek a visszavonási rendeletet megelőzték és még sokkal nagyobb számban követték, végre sem vezettek célhoz. A protestantismus nem semmisített meg, az evangélikus hit vallása nem irtatott ki. Francziaország református egyháza jelenben tisztelt állást foglal el. Azon általános bánatnap, mely ez egyház által október 18-ra elrendeltetett, szép felelet azon kegyetlen üldözésre, mely őt a romlás szélére vitte s egyszersmind záloga azon igaz hazafui szeretetnek, mely hívei szívét eltölti. Adja Isten, hogy bánkódó gondolatok ébredjenek föl azok utódainak szívében is, kik egykor keresztyén testvéreiket oly mély fájdalommal süjtötták!

A „Neue Ev. Kirchenzeitung“ után

sz.

Debreczeni főiskolánkból.

A debreczeni „hittanszaki önképző társulat“ díszülésén e társulat felügyelő tanára Balogh Ferencz hittanár ur f. é. ok. 24. én tartotta 15-ik megnyitó beszédét felolvasás alakjában a theologus ifjakhoz. Megjelentek meghívás folytán ezen ülésre a tanárkar kebeléből Menyhárt János, Csiky Lajos, Bethlendi Endre és Bacsoni Lajos tanár urak. A felügyelő tanár az ifjakhoz szóló bevezetés után következő tárgyu értekezést olvasott fel „a magyar református egyház alkotmányának fejlődése tekintettel a presbyteriánizmusra“, tartalma 5 részre oszlott. I. Első alkotmányozó zsinataink, itt főleg kiterjeszkedett az alapvető kánonokra az „Articuli Majores“-ekre s a papi és magistrátusi vegyes, vagyis dualisztikus egyházigazgatásformára, mely nem valódi presbyterián, legfelebb semipresbyterián alak volt. II. Ellenhatás, Ujfalvi, Tolnai és Gelei kora, főleg a Komjáti és Gelei-féle kánonok semiepisopalismusa és bírálata. III. Medgyesi Pál presbyterianismusa, annak lehetőleg saját szavaival ismertetése a „dialogus“ nyomán, a tiszta presbyteresség felmutatása. IV. A presbyterianismus első bukásának okai, a hazai állapotokra tekintettel; a főgondnoki intézvény kezdete. V. A kiegyenlítés, vagyis a semiepisopalismus és presbyterianismus közti kibékülés. Mélius, Gelei és Medgyesiek méltatása, védelme s alkotmányrendszerök részleges diadala. Ez utolsó részből idézünk pár sort: „A magyar református egyház alkotmánya fokenként idomulván, 300 éven át mind jobban jobban tisztult, önnön történelméből fejlett, a nemzet géniusa és alkotmánya követelményei szerint felvette magába a presbyterianismus alapelemeit, s hitem szerint még továbbfejlődésre és haladásra képes. A magyar presbyteriánismus nem annyira volt, mint inkább lesz. Az 1875-ben alakult „Szövetsége (Alliance) a presbyterián rendszert tartó református egyházaknak“ minden nemzeti egyház vívmányait, sajátságait, előnyeit és hátrányait összehasonlítólág tanulmányozza; alkotó, hódító ereje kifejtésével egy szebb jövőt készít elé. A kálvini reformátió, (miután Kálvin nemcsak theologus, de kora első rangu jogásza is volt és így irányadóvá lehetett) s annak az egyházalkotmány mezején elvetett végtelen erejű termékeny magva, a presbyterianismus, még mindig forrongásban, idomulásban van, ezen oldala tehát a reformatiónak elvégezve nincs. Bizonyára a mi egyházunkra is eljövend az idő, midőn a még benne maradt nem egészen öszhangzó, bár történelmileg jogosult antipresbyterián intézményeket, ellenmondásokat, tuzásokat és következtelenségeket revideálni fogja. Én hiszek a haladásban; s a presbyterián egyházalkotmány két sarkelve „evangéliom és szabadság“ erős biztosíték, hogy mi megállani nem fogunk, s úgy az ó, mint az új világ presbyterián egyházainak virágzó koszorujában nem hervadó részt képezünk már most sem, még kevésbé fogunk ezután.“ Végül a hittanulókhoz intéztetett buzdító szózat. A tanulmány a 16. és 17. századi alkotmány-idomulást vette tüzetesebb vizsgálat alá, a 18. és 19-ik századi nagy mérvű ujjáalakulás csak érintve van, mert arról szerző később szándékozik részletesebb tanulmányát kidolgozni. A társulat elnöke Sass Béla úgy a felolvasó, mint a társulatot megjelenésükkel megtisztelő tanároknak gondos

és nyomós szavakban köszönte meg tettleges részvételüket s a hittanulókra való kellemes behatást tolmácsolta. A terjedelmes egyháztörténelmi tanulmány a hittanszaki önképző társulat nyomtatott „Közlöny“-ében fog megjelenni. Előre is felhívjuk reá t. olvasóink gondos figyelmét.

Adalékok a tiszántuli ev. reformált egyházkerület történetéhez.

XVII.

Egyházkerületi gyűlés 1761. ápril 21. Debreczenben.

Jelenvoltak: Vecsey János superintendens, Herczegszöllősi István szabócsi, Kaszap István kunsági, Derecskei András érmelléki esperesek; a világiak közül Szeremley Sámuel.

Derecskei András érmelléki esperes hivatalában megerősítették. III. köt. 22. lap, 1-ső szám.

Ordinatio. Kéznek företételével a lelkészi hivatalra felszenteltettek: Mólnár Ferencz gálospetrii, Munkácsi István marjai, Kegyes István sasi, Naszályi András furtai, Győri Péter darvasi, Papp János mezőgyáni, Kádár János bojti, Tiba Mihály h.-k.-pályi, Csepeli Ferencz váncsodi, Kocsis István nánási, Tarczali Mihály balkányi, Kabai Tóth József madarasi lelkészek. III. köt. 23. lap, 2. szám.

Adó egyházi. A csokalyi egyházban, mint már népesebben megengedtetik, hogy ezentul minden pár két véka búzát s fél forintot fizessen a lelkésznek. III. köt. 23. lap, 3-ik szám.

Szabócsi egyháznak megengedtetik, hogy Homonnai Sámuel pataki főiskolai tanulót lelkészül vihesse. III. köt. 23. lap, 4-ik szám.

Házassági ügy. Nagy Katalin, turkevei polgár Lénárt János neje, férjének költött tehetetlensége miatt elváltást kér, de nem nyeri meg. III. köt. 23. lap, 5-ik szám.

Templomszék-per. Péterfalvai templomi székek feletti versengés világosabb kiderítés végett elhasználtatik. III. köt. 23. lap, 6-ik szám.

Borbély Sámuel nejeének temetése alkalmával létrejött pasquillus ügye további nyomozásra fentartatik. III. köt. 23. lap, 7-ik szám.

Ezen ülés végzéseit Füredi Mihály generális notárius jegyzette fel.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Szíves kérelem. Lapunk igen tisztelt előfizetői közül többen az előfizetési díjjal hátrányban lévén: bizalommal kérjük annak mielőbbi kiegyenli-

tését. Anyagi erő s támogatás nélkül még a szellemi munkálkodás és tevékenység is meg van bénítva.

A dunamelléki ev. ref. egyházkerület okt. 21 – 23. napjain rendkívüli közgyűlést tartott, melynek olvasóinkat is érdeklő közérdekű tárgyai közül néhányat fölemlítünk. Szász Károly jelentést tesz az alsóbaranya-bácsi egyházmegyében immár bevégzett püspöki látogatásáról. Erről ő rendes naplót vezetett s ezt a közgyűlésnek bemutatja. A becses egyháztörténelmi adatokat tartalmazó, a meglátogatott egyházak vallás-erkölcsi életét bü tükörként feltüntető jelentés örvendetes tudomásul vétetett. A lelkészi vizsgákat tettenél most alkalmazták először a jeles, jó, kielégítő jegyek szerint való osztályozást, a kitűnő nem vétetvén föl a konvent által. Letárgyalták azt a kérdést, hogy az egyetemes konvent tagjait az egyházkerületi közgyűlés válassza-e, vagy pedig az egyes gyülekezetek? Csak egy hang emelkedett föl az egyházkerületi közgyűlés által való választás mellett, míg a nagy többség a gyülekezetek jogán tartotta azt fenn. Ezzel bevégezték ott azt az ügyet, melyben szavazatok egyenlősége miatt 1883-ban nem tudtak határozni. A kerület vagyoni ügyeinek helyes kezelésére felállítottak egy állandó számszékot, pénzügyi bizottságot. Fontos tárgya volt e gyűlésnek a kerületbeli gymnasiumoknak költségvetései, esetleg államsegélyért fölterjesztett kérvényei. A budapesti főgymnasium, új helyisége fölépíthetősére egyszermindenkorra 50,000 frt államsegélyt, a n.-kőrösi főgymnasium 3168 frt évi segélyt s egyszermindenkorra 8800 frt segélyt, a halasi főgymnasium egyszermindenkorra 27,000 forintot, a kun-szent-miklósi hat osztályu gymnasium évi segélyül 3200 frtot, egyszermindenkorra 6000 frtot, a gyönki 4 osztályu gymnasium 1500 frt évi segélyt s építkezésekre 3000 frtot kért. Mindezen kérvények ajánlólag terjesztetnek föl a konventhez, míg a kecskeméti gymnasiumnak egyszermindenkorra 6242 frtot, évenként pedig 5000 frt államsegélyt kérő folyamodványa, nem lévén kellőleg fölszerelve, az egyháztanácsához visszatétetett.

A debreczeni egyházmegye f. hó 29-én gyűlést tartott Debreczenben. A gyűlésnek egyik legérdekesebb tárgya lett volna a konventi tagok miként választására vonatkozó kérdés fölötti vita, de erre az idő előhaladottsága miatt, előbb az administrationális ügyek letárgyalása határozatván el, nem került rá a sor. Az igen érdekes esperesi jelentésből annak idején közleni fogunk egyes adatokat.

Gyomán, mint a „Békésmegyei Közlönyből“ olvassuk, f. hó 18-án, a központi fiiskola alapköve letétele alkalmából, igen szép ünnepély tartatott. Szabad ég alatt, az épülendő iskola helyén zengette el a gyülekezet a XC. zsoltár gyönyörű dallamát, majd Garzó Gyula lelkész imádkozott és ezen textusról: „más fundamentomot“ stb. predikált. A fölemelő hatású beszédet imádság és gyülekezeti éneklés követte. A szép ünnepély emlékére estve a nagy kaszinóban társasvacsora rendeztetett.

Ügybuzgóság és jótékonyág. A kabai ev. reform. egyház ügybuzgóságának kétségtelen bizonyítéka az, hogy a tanügy terén évtizedek mulasztását kipótolandó, az eddig egy helyen, roskatag épületben összezsufolt 6 osztályu fiiskolája s 3 helyen, már valamivel kényelmesebben elhelyezett, de 3 tanító vezetése alatt tulnépességű, szintén 6 osz-

tályu leányiskolája korkivánalmának megfelelő beosztása s kellő számú tanítóval ellátása ügyében az egyháztanács tanácskozáván, elhatározta, hogy minden tanító saját tanítványaival külön-külön udvaru iskolával birjon. Ennek elérése céljából szükségessé vált 2 telekvásárlás s hat helyen 7 tanteremnek, 3 rendes s 2 segédtanári lakásnak építése. Kiemelésre méltó, hogy az ügynek ily módon való megoldása ugy a 30 tagu egyháztanácsban, mint a 90 tagu egyházközségi közgyűlésben egyetlen hang ellenmondása nélkül, tehát teljesen egyhangulag ment keresztül. Az építkezés, mely már ez évben használatba átadásig megtörténik s részben megtörtént, 18,000 forintba kerül; ennek fedezésére az elő nem készült egyház készpénzzel nem rendelkezvén, 16,000 forintnak kölcsönfelvételéhez a teljes számú egyháztanács, egyházközségi közgyűlés s azokon kivüli, több tehetős egyháztag a felvett kölcsönt sokszorosán meghaladó magánvagyonával, jótállásával készséggel hozzá járult. Az egyes lakosok adományából alakult közmagtár telekvásárlásra 1300 frtot, építésre 100.000 téglát adományozott. A jótékonyágáról, nemeslelkűségéről a kabai egyházban már korábban hálásan ismert házaspár Tósér Simon gazda és neje Széles Terézia, — kik néhány évvel előbb egy nagy harangot adományoztak s mind 3 haranghoz vasállványt készítették — a templom mellett a fiiskola 5-ik és 6-ik osztálya s ezeknek tanítója számára épített iskola

építési teljes költségét 3500 frtban megajánlották. Ugy az egyháztanács, mint az egyházmegyei közgyűlés ezen valóban szép, s adományozók szerénységét s vallásos lelkületét ismerve kétszeresen becses adományáért hálás köszönetét küldöttésgileg s levélileg kifejezte. Ezen felül hálás köszönete állandó nyilvánításául s a történelmi hűség s az utókor buzdítása céljából az adományozók nevét az épület homlokzatán felállított márványtáblára vésette a néhai Tóth M. Péter volt kabai egyháztag nevével együtt, kinek földbeli hagyománya tette lehetővé a nevezett iskola tanítójának beállítását. Mint értesülünk, Tósér Simonnak és nejének Széles Teréziának a magyar kir. vallás- és közoktatási miniszter ur is — fentebbi adományáért — köszönetét nyilvánította. Örülünk kell e kitüntetésen, mely az igaz jótékonyt igénytelen szerénységében kereste föl. Adjon Isten egyházunknak a mai anyagi kor felélesztésére, buzdítására sok ily vallásos keblű tagokat, minők Tósér Simon és neje Széles Terézia, kik valóban megérdemlik, hogy nevéket szélesebb körben ismerjék.

Azon pályázati hirdetést, mely lapunk végén áll, teljes jóindulattal ajánljuk főként a nagytt. lelkész urak szíves figyelmébe. Talán valamely szegény lelkészözvegy is jó asyllumra találna ama nőegyleti árvaházban.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S.

Pályázati hirdetés.

A „debreczeni jótékony nőegylet“ árvaházának felügyelőnöi állására pályázatot hirdet.

Az árvaházi felügyelőnö köteles a közvetlen vezetése alá adott intézetet ugy kívülről, mint főként belülről a legnagyobb rendben tartani, tehát az udvar, az épület, az egész árvaházi helyiség tisztán tartására is felügyelni, de főként és első sorban az árvaházi gyermekeket gondozni. Kötelessége tehát, hogy az árvák ruháinak, ágynak tisztaságára felügyeljen s az árvákat általában külső tisztaságra szoktassa. Szükséges, hogy a gazdasszonytágot teljesen értse s hogy ebben, főképen pedig a főzésben, kenyérsütésben, a házi kert művelésében a gyermekeket vezetni tudja. Értenie kell a kézi munkák készítéséhez ugy, hogy erre a gyermekeket tanithassa. Értenie kell hozzá, hogy az árvaház lakói előtt anyai szeretetteljes tekintélyt tudjon tartani s ha ehhez mindenesetre bizonyos lelki és szellemi műveltség szükséges, az ajánlkozóknál első sorban az illetékes helyekről jövő jó ajánló levelek és erkölcsi bizonyítványok fognak figyelembe vétetni.

A felügyelőnö, mint az árvák „anyja“, folyton a gyermekek között tartozik lenni s öltöznél, vetkőznél, munkánál és játéknál felügyelni tartozik reájok. Velök együtt étkezik s az árvák közül egy mindig az ő, a gyermekek hálószobája melletti szobájában hál. Másoldalról azonban a nőegyleti választmány, illetőleg az ezt képviselő árvaházi elnök utasításaihoz szigoruan köteles ragaszkodni s ezelőtt számolni tartozik minden reá bizottakról.

A nehezebb házi teendők végezésére a nőegylet tart egy szolgálót is árvaházában.

A fizetés teljes ellátás és külön szoba mellett havi 12 frt.

A pályázni szándékozók ajánló levéllel, erkölcsi bizonyítvánnyal és életkorukat feltüntető keresztlevéllel ellátott folyamodványaikat f. 1885. évi december 1-ig adják, vagy küldjék be alantirt elnökhöz (Péterfia-utca 974. sz. a.)

Debreczen, 1885. október 27.

Veresné Szathmáry Teréz,
nőegyleti elnök.

Csiky Lajos,
nőegyleti titkár.